

■ COLUMNA

Solidarità

DA JOST FALETT

«Vischnancas fermas» è il motto dals aderents da la legislaziun da la refurma dal territori. Vischnancas fermas e chantun ferm – e las novas regiuns? Las regiuns, che s'èn organisadas ils davos onns en corporaziuns regiunalas cun funcziuns multifaras, ma era cun ina identitad regiunala creschenta, vegnan reducidas sin organisaziuns amministrativas. Dentant funcziunan gist la Surselva e l'Engiadina adina dapli sco regiun.

Las vischnancas duain damai daventar pli fermas e pli independents. Tge è la consequenza? Oz decida en las corporaziuns regiunalas la maiortad da las vuschs da la regiun dad in project. En avegnir duai mintga vischnanca decider sezza sche ella vul sa participar ad in project regiunal sco traffic public, scola da musica, destinaziun turistica, Center da furmaziun Surselva etc. E schizunt sche la vischnanca sa decida per in project regiunal sa ella pli tard sortir da quel.

En Engiadin'Ota p. ex. ha la regiun surprindì la piazza aviatica che è fitg impurtanta per San Murezzan, n'ha dentant nagina muntada per Bever u S-chanf. Tgi surprinda ils custs sche las vischnancas decidan da betg pajar eventuais deficits? Las vischnancas pajan actualmain solidaricain 17 milliuns francs l'onn per il marketing da la destinaziun turistica Engiadina/San Murezzan.

Gia oz datti discussiuns quant che quai porta a las vischnancas pli

pitschnas da l'Engiadin'Ota. En futur, cun finanzas communalas reducidas, vegn la singula vischnanca a metter en dumonda quel import e cun la nova lescha sa ella sa dispensar da quella obligaziun solidarica.

L'alternativa a las corporaziuns regiunalas che funcziunan oz bain èn las uniuns d'interess (Zweckverbände).

En Engiadin'Ota avain nus be ina uniun d'interess, il consorzi per las auas persas. Quel planisescha ina serenera regiunala a S-chanf per var 80 milliuns francs. Il canal fin a S-chanf è gia construì per 13,5 milliuns ed il credit da planisaziun da 5 milliuns è decidì. 2016 vegnan las nov vischnancas participadas a vuschar sur dal credit – e mintga vischnanca sto acceptar quel.

Actualmain discuta il Acussegl communal da Samedan, che ha stuì auzar las taglias/impostas per 20%, sch'i na saja betg pli favuraivel da sanar la serenera existenta da Samedan/Bever empè da fabritgar ina nova regiunala. Sche Samedan di na al credit regiunal è la serenera regiunala morta ed ils 18,5 milliuns pajads per nagut.

«Vischnancas fermas» vul er dir che quellas hajan da fusiunar. La fusiun sa esser ina finamira che fa senn per tschertas vischnancas. Jau daud adina puspè dals adversaris dal referendum che la lescha da la refurma dal territori fetschia squitsch sin la fusiun da las vischnancas.

È quai in agir democratic ed acceptabel da sfurzar la fusiun da las vischnancas cun promover ina situaziun politica nunpussavla cun tantas uniuns d'interess?

I dat regiuns cun paucas funcziuns regiunalas che san viver senz'auter cun la nova lescha – per autras dentant èsi in grond pass enavos. Pertge alura quest centralissem, quest dictat che tut las regiuns stoppian esser organisadas medemamain? Pertge na pon l'Engiadin'Ota e la Surselva eleger er en il futur in parlament regiunal?

Isurprinda che gist la partida che pretenda adina puspè «dapli libertad – damain stadi» vul che il stadi fetschia qua prescriziuns nunnecessarias. Diversas vischnancas pitschnas e vischnancas da regiuns periferas sustegnan il referendum. Il referendum vegn ad esser in plebiscit per la relaziun futura tranter center e regiuns periferas.

Quella relaziun è savens disturbada da dumondas finanzialas – en quest cas dentant èsi mo ina dumonda da pussanza. Nagut na discurra encunter da laschar decider sezzas las regiuns co che ellas vulan s'organisar – e da permetter enavant structuras solidaras per las novas regiuns.